

ושלא לראות בכתב" ששולח אדם לחבירו, בלא ידיעתו ובלא רשותו⁷

(2) חרם שלא לראות בכתב (סוסי"ק"ב) כ' וז"ל חרם שלא לראות בכתב חבירו ששולח לחבירו בלא ידיעתו אסור, ואם זרקו מותר עכ"ל.

(4) שולח אחרים (מסכת)

לומר כן דהא חזינן דאין עדין חרם לראות בכתב חבירו בלא ידיעתו אסור, ואם זרקו מותר עכ"ל. ומה שכתבנו לכתוב על האגרות דאליה מרס דר"ג נראה דאם הפותח האגרת יודע שיש חרם ר"ג בזה לא אפי' לא היה האיש שרשם על האגרת החרם בו סמכה ואפי' מונח עליו מנודה הפותח עד שיגדלו מ"מ היו הפותח נכדיו דכיון דכר נידוי דר"ג הוא עדין נידוי וכל אדם יכול לנדות כל עוד שבדיו מנדה וכן מליו דלמור רבנן (גדלים ז) השומע אזהרה מפי חבירו לרין לנדותו ולא חלקו בין אם השומע בו סמכה או לא בכל ענין היו נדויו כדיו נדוי דכיון דמנדה וכן הנמדה בחבירו שלא חלקו פירוטיו ולא שמע נדויו נדויו⁸ ואין חילוק בין אם הנמדה חכם או לא בכל ענין היו נדויו כדיו כיון דכיון נדויו וכל זה אפי' לר"ת ואפי' לרש"י וז"ל כדיו: -

(5) שולח אחרים

דרכנו גרשום במי שפתח וקרא מכתב חבירו. לא נמצא בפרוש בראשונים שרבונו גרשום הוא שתיקן את החרם כי בשו"ת מהר"ם ב"ב דפוס פראג סימן תתרכ"ב סוף ד"ה חרם כתב בסתם חרם שלא לקרות בכתב חבירו ששולח לחבירו שלא ידיעתו אסור ואם זרקו מותר עכ"ל ומקודם הביא חרמים ותקנות גם בשם קדמונים וגאונים ובשם חכמי אשכנז וצרפת,

אם יגנושא אדם כמה נשים יגיהא ויהא דאפשר למיקם בסיפוקיהו ומכל מקום נתנו חכמים עצה טובה שלא ישא אדם יותר מר' נשים יבדרי שיגיע לכל אחת יטעונה בחודש כאידידי ובמקום שנהגו שלא לישא אלא אחת טו אינו רשאי לישא אשה אחרת יעל אשתו. (ועיין לקמן סוף)

יכול לנרשה בלא דעתה:

(פסוקים הרמ"ש וריב"ש) וכל זה מדינא (1) אבל ב' ר"ג (1) סמ"ס (1) שלא לנרש ב' אשה (2) שלא מדעתה אם לא שבעדו על דת וכמו שכתבנו לעיל

בארבעין גרשום החרים על הנושא על אשתו יאבל ביבמה לא החרים כבא[טו]וכן בארוסה. הגה אם אינו רוצה לכנוס אלא לפטור

עכ"ל: וכתב מהר"ק בשמו בשורש ק"א (ענף ד) שלא הסקין ר"ג אלא עד סוף האלף החמישי לה:

פדוואה סי' י"ט. ויטעמנא יש חולקים וסבירא להו דחרם ר"ג נוהג אפילו במקום מלאה ואפילו בזהירות מרדכי דכתובות¹⁰ וכ"כ נמוקי יוסף פרק

(9) האיות א' ה' ו' י' וי' וי"ש כחידושי אנשי שם, וראה ב"ש סי' ז: יח' בד"מ לא כתב כאן בכתב בסי' א ובי' חרם שלא לשאת ב' נשים שהחרם מוגבל לזמן. ומה נראה דס"ל דהחרם שלא לגרש בע"כ שריר וקיים לעולם, וכן הביא בפ"ת ס"ט

הרמ"ש (1) וכן אם היה לזמן (2) ויטעמנא להא' לו לא נטור ממנו ז ולא פשטה תקנתו בכל הארצות: ומה דוקא נתקן עיניו על פסוק תקנתו אלא הן סתם נוהג בכל מקום (פסוקים ר"י מין פ"י ק"י) מ ויטעמנא ב"ב (1) נאמר למקום שנתנו להקל (2) ולא החרים אלא (3) עד סוף האלף (4) החמישי:

(11) חבירו ח"ו

שאלה רע"ז מה סמכותו לכתוב ע"ג חאגרות ופג' אס ים בו ממש ר' בלאו חכי נראה טעם חוסר לבקש ולחפש מסתורו על חבירו ומה לו לא תלך רכיל לאחרים או לעצמו

10 ראה: באר הגולה, על שולחן ערוך, יורה דעה, סוף סימן שלד; כנסת הגדולה, יורה דעה, סימן שלד, הגהות הטור, אות ה; ברכי יוסף, על שולחן ערוך, שם, אות יד. ראוי להדגיש כי שלא כחרם דרכנו גרשום, האוסר לשאת שתי נשים, שלא נתקבל בקהילות הספרדיות, הרי חרם זה מובא גם אצל חכמי ספרד. יתרה מזו, מרבית החשובות העוסקות בחרם זה הן מחכמי ספרד.

(12) תורת א"ח

בכתב פסוקת חרם לחברו בלא ידיעתו ובלא רשותו וכן רבינו לכתוב באגרת ולזר כח"ש דר"ג ופ"י הנ"ל מכתבם שליו טעשה זה היה לשום תועלת המגיע לו. מזה הפועל ומה ליה דמשקמש משל חבירו כלי ידיעתו ואכ"ל לרבר מנוה ונדרך שלא אסור וכמו שכתב הטור א"ח ס"ז ז"ל וליטול טלית סכרו יבלי דעקו יש אומרים סהלא מותר דניחא ליה לאכילי לטעבד ימנוה בממוניה ובלכר טיקפול אוהה אם מנאה מקופלת וכ"כ רב' יתחם דאם לא חזוירו מקובל ודאי לא ניחא ליה למאריה ומה ליה שיש שלא מדע' והיו גזנן ובכמ"ק והמרדכי החמיר יותר דבטלית מקופל כיון שהבעל מקפלו גלי דעתיה שמקפיל בדכר מלשהאילו הקי' ולכ"ע כל דלא ניחא ליה למאריה אפי' בדרך שאלה ודבר מנוה אסור והיו כשואל שלא מדעת והיו גזנן כ"ש כדדון כוה טאדם כוהב סודותיו באגרת שליו חתומ' ואשר לזר והוא ג"כ חרם הק' מוכי' הסם שכתבנו

בשו"ת חקקי לב הנ"ל (סוד"ה ומעתה) הרי כ' לא תלך רכיל "בעמך" ולא בגויים, וא"כ יהי' מותר לקרא מכתב שגוי שלך, שלא בידיעתו.

בשו"ת חקקי לב (י"ד סי' מ"ט ד"ה ומעתה) כתב דיש לחקור מאיזה טעם אסור רבינו גרשום דבר זה, האם נאמר משום משאחז"ל בשבת (ל"א). על הפסוק "ואהבת לרעך כמוך" - מאן דעלך סני לחברך לא תעביד, א"כ אין איסור זה כי אם בישראל לבד אבל לגוי מותר.

גדר ועוד טאף שאמרנו גרמא כנויין פ"ג. היינו שאם עפ"ז בענין מהשלומין אכל' לכתתלה אסור לנרום שום היזן זאין ספק טעונל משה רוב פעמים גורם היזן רב לבלות סודות האדם ואף אם לא יהיה כמאן יסיה בדבר אחד ולכן רהני לעשות סייג ולגרור גדר ולייסר למי טעשה כוזף כפי הנ"ל לנ"ד נורך לפי היצין והשאריו ישמעו ויראו ומתגם שיהוגר

(17) (ח"מ סי' ש"ח ס"ב). אבל שמעתי ממורי הגר"י זילברשטיין שליט"א ששאל מרן הגר"ש"א שליט"א, ואמר שמה שחידש החקקי לב שלפי התורת חיים אסור לפתוח מכתב של גוי מחשש גזל, דבר זה הוא חידוש. דהרי גם על גזל ממש-מגוי נחלקו הפוסקים אם יש איסור דאורייתא, ואמנם נפק להלכה שאסור מה"ת, אבל להוסיף עוד שאסור להסתכל במכתבו, הוא תוספת חידוש.